

С.С.Сүүлүскэй аатынан Сүлэ орто оскуолата
Ньурба оройуона

Аһаһас уруок тиэмэтэ:

«Олоңхоҕо Дьөһөгөй оҕото»

5 кылаас

Уруок тиэмэтэ: «Олоңхоҕо Дьөһөгөй оҕото»

Уруок сыала-соруга:

Үөрэтэр сыала: Олоңхо туһунан билиилэрин чиңэтии;

Сайынналар сыала: оҕо толкуйдуур, өйгө оңорон көрөр, кэпсэтэр дьобурдарын сайыннарыы;

Иитэр сыала: Дьөһөгөй оҕотугар таптала иити.

Үөрэх дэгиттэр дьайыылара:

1. **Бэйэни салайынар, дьаһанар дьайыы (регулятивной):** учуутал көмөтүнэн дьарыкка сыалы-соругу туруорунар, үөрэнэр соругу былаанныыр, бэйэ үлэтин хонтуруолланар;
2. **Билиини-көрүүнү ылар дьайыы (познавательнай):** сыалы-соругу ситиһэр ньымалары булар, төһө сөпкө талбытын сыаналыыр, үлэ хаамыытын кэпсиир;
3. **Бодоруһарга үөрэнэр дьайыы (коммуникативнай):** бөлөбүнэн үлэлиир, кэпсэтэр кинитин сэңээрэр, санаатын болҕойон истэр, ылынар, ыйытыы биэрэр;
4. **Тус суолталаах дьайыы:** олоңхо норуот үгэһэ, мындыр өйө буоларын өйдүүр.

Уруок көрүнэ: оонньуу хабааннаах хатылыыр уруок.

Тутгар тэриллэр: Туйаарыма Куо, Үрүң Уолан ойуула, В.Державин хаартыската (слайд), сиэлинэн оңоһуктар, «Талар эппиэт» ыйытыылара слайд көмөтүнэн (илиискэ эмиз бэриллэр), ОЛОҢХОҕУТТАР диэн тыл суруллубута (слайд),мультифильм көрдөрүү.

Уруок хаамыыта	Бириэмэни аттарыы	Учуутал үлэтэ	Үөрэнээччи үлэтэ
Тэрээһин чаас.	1 мүн.	<p>- Аламай күн сыламынан! - Оҕолоор,бүгүн биһиэхэ аһаҕас уруок буолуоҕа. Ыраах-чугас сирдэртэн ыалдыт бөҕө биһигини көрө-истэ кэллилэр. Кинилэр диэки хайыстыбыт, эбэрдэлэһиэбиң. - Мин диэки хайыстыбыт. Баһаалыста олоруң.</p>	<p>- Аламай күн сыламынан! - Аламай күн сыламынан!</p>
Сылтах үөдүтүү. Толкуйга киллэрии, сыалга - сорукка таһаарыы.	5 мүн.	<p>- Бүгүңнү уруокпут тиэмэтэ «Олоңхоҕо _____». - Оҕолоор, билигин бары болҕойон олорон иһитгэххитинэ, бүгүңнү уруокпут тиэмэтин толору таһаарыахпыт. (учуутал олоңхолоон иһитиннэрэр) - Бу истибит олоңхоҕут туһунан тугу этиэххититин сөбүй? -Олонхоҕо аты атыннык туох дииллэр эбитий? -Толкуйдаан эрэ оччотугар дьарыкпыт тиэмэтэ туох диэн буолла? -Оҕолоор, бу уруокка тугу гыныахпытый?</p>	<p>- -..... - Олоңхоҕо Дьөһөгөй оҕото диэн буолла -</p>

<p>Ньыманы быһаарыы</p>	<p>2 мүн.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Оҕолоор, эһиги куоталаһаргытын сөбүлүүгүт дуо? - Оччоҕо олоҕхо туһунан билиибитин чиңэтэ таарыйа куоталаһаххайың эрэ. - Эһиги остуолгутугар бу туохтары уурдум? - Сөп. Олоҕхоттон ханнык геройдарый? - Ол аата эһиги бөлөххүт аата ким диэн эбитий? - Сөпкө эппиэттээбит бөлөх сибэкки ылыаҕа. 	<ul style="list-style-type: none"> -Сөбүлээн - Чэйиң, куоталаһахха - -..... .
<p>Урут барбыты хатылааһын</p>	<p>15 мун.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Оҕолоор, көрдүбүт эрэ, бу дуоскаҕа туох ыйанан турарый? -Саамай сөп. Оччоҕо билигин мин олоҕхо туһунан «аптаах саламам» соруудахтарын толорорго бэлэмнит дуо? 1 тууйас соруудаҕа: олоҕхо – диэн тугуй? - Бу ыйытыыга эһиэхэ бу хартыналар көмө буолуохтара дии саныбын (төбөбүтүн холбуубут) - Оҕолоор, биһиги олонхобутун Владимир Державин диэн нуучча суруйааччыта нууччалыы тылынан санардыбыта, ону Францияҕа олоорор 	<ul style="list-style-type: none"> - -..... - - оҕолор эппиэттэрэ, санаалара

		<p>Жан Карро французтуу тылынан Парижка таһаартарбыта. Онон олоңхо Аан дойдуга биллэн, тарѳанан сахалар аан дойдуга аатырар кыахтаммышпыт.</p> <p>- 2 тууйаспыт соруудаѳа таабырын эбит: «Олоңхоѳо кини туһунан үгүстүк сэхэргииллэр, бастың доѳор, эмиэ да киһилии саңарар, эмиэ да көтөр кыахтаах, сүрдээх түргэн атахтардаах, бухатыыр көмөлөһөөччүтэ, миинэр миңэтэ, келөтө тугуй, оѳолоор?».</p> <p>-Хартыына көрдөрөбүт (бухатыыр ата)</p> <p>- Олонхо ата туох уратылааѳый?</p> <p>- Иккис хартыына көстөр. Онтон бу ат туһунан тугу этиэххит этэй? (оскуола ата көстөр)</p> <p>- ашпытын тугунан иитэбит - аһатабыт?</p>	<p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>
--	--	--	--

		<p>-Ат туһунан элбэҕи билэр эбиппит, билигин салгыы куоталаһабыт.</p> <p>- Чэйин эрэ, 3 тууйаспытын ылан көрүөбүң. Сорудаҕа: олонхо туһунан ыйытыылар бэриллибиттэригэр сөптөөх эппиэти талан лиискэ бэлиэтээн:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Олоңхо хас дойдулаах этэй? А) 1, Б) 2, В) 3 2. Олоңхоҕо туойулар ытык мас аата? А) тиит Б) дууб В) Аал-Луук мас; 3. Олоңхону ким толороруй? А) эбээ, б) эһээ, В) олоңхонут. 4. Орто, үөһээ уонна аллараа дойдуларга кимнээх олороллоруй? А) дьон, Б) абааһылар, В) айыылар; 5. Олоңхонут төһө өр олонхолууруй? А) 1 чаас Б) 1 күн В) үс түүннээх күн. 	<p>-оҕолор бөлөбүнэн үлэлииллэр, тахсан кэпсииллэр</p>
Сынньалаң мүнүүтэ	2 мүн.	<p>- («Дьөһөгөйүм оҕото» музыка тыаһыр) Билигин оҕолоор, сынньана таарыйа «Кулунчук» үңкүү хамсаныыларын оңоруохпут. Илиибитигэр дэйбири тутабыт, туора иннибитигэр түөспүт диэки анһабыт. Онтон сылгыбыт тоңуу хаары хаһан аһыр. Чэйин эрэ, аны уна илиибитигэр дэйбири үөһээ тутабыт. Миэстэбитигэр эргийэбит. Тобукпутун токутан, кыратык</p>	<p>- Оҕолор учууталы үтүктэллэр.</p>

<p style="text-align: center;">Урут барбыты хатылааһын</p>	<p style="text-align: center;">12 мүн.</p>	<p>чохчоңноон миэстэбитин тула эргийэбит, дэйбиирбит илиибитигэр. Өссө биирдэ хатылыбыт.</p> <p>- 4 тууйаспыт соруудаҕа: «Олоңхону толорор кинини ким дииллэрий?». Олоңхонут элбэх ахсааңна – олоңхонуттар. Дьэ бу олоңхонуттар диэн тыл буукубаларын туһанан хайа хамаанда бириэмэҕэ элбэх тылы булан суруйар эбитий?</p> <p>- 5 бүтэһик тууйаспыт соруудаҕа манньк: мин билигин эһиэхэ ат шаблонун туңэтиэм ону эһиги ыраас лиискэ туһэрэн ылыаххыт, кырыйыаххыт, уонна сиэлин, кутуругун оноруоххут («Кулунчук» музыка тыаһыыр, оҕолор бэйэлэрэ оңороллор)</p> <p>- Көрүң эрэ оҕолоор, наһаа да үчүгэй аттар! -Ат туһунан өссө ким тугу этэр?</p> <p>- Көрүөххэйиң эрэ, бу дьэрэкээн бэйэлээх оңоһуктары...</p> <p>- Оҕолоор, эһиги санаабытыгар тоҕо кылынан бэргэһэ оңороллоро буолуой?</p>	<p>-</p> <p>-бөлөбүңэн олон оңороллор, ким тугу гынарын эрдэттэн быһаарсаллар.</p> <p>-.....</p> <p>- Оҕолор санааларын этэллэр.</p>
---	---	--	--

		-Сылгы наһаа туһалаах. Онон бийиги Дьөһөгөйбүт оҕотун харыстыахтаахпыт, элбиирин туһугар кыһаллыахтаахпыт	
Видеоматериалы көрүү	5 мүн.	- Билигин мин эһиэхэ оскуолабыт үөрэнээччилэрэ «Билайн» куруһуокка оңорбут «Күн Күндүлү бухатыыр» олоңхонон мультфильмнарыйттан быһа тардан, Айыы бухатыыра күүстээх атыгар олорон айаңна турунарын көрдөрүүхпүн баҕарабын. - Олоңхоттон быһа тардыыны сөбүлээтигит дуо?	-Видеоматериалы көрүү -.....
Рефлексия			

<p>Рефлексия. Бэйэни сыаналаныы.</p>	<p>2 мүн.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Оҕолоор, ханнык бөлөх саамай элбэх сибэккени ылла? - Мин санаабар икки бөлөхтөр иккиэн сүрдээх үчүгэйдик үлэлээтилэр. - Бүгүңнү дьарыкка туох саңаны биллигит? -Тугу ордук сөбүлээтигит? -Хайдах үлэлээтибит дии санаатыгыт? -Ити онорбут аккытын бүгүңнү мустан олорор ыалдыттарга бийигини өйдүү-саныы сылдыалларын курдук бэлэхтиэ этигит дуо? - Кунду ыалдыттарбытыгар оҕолорбут ис сүрэхтэриттэн оңорон таһаарбыт Дьөһөгөйдөрүн оҕотун бэлэх уунабыт. Баҕарабыт Эһиэхэ ыра санаабыт ыпсан, үтүө санаабыт үксээн иһэригэр! - Оҕолоор, дьиэбитигэр маннык атта оңорон дьоннутугар бэлэхтээн үөрдүөххүтүн сөп. - Манан дьарыкпыт түмүктэнэр. Оҕолорго баҕарыам этэ үтүөбэ-кэрэбэ уһуйулан, сайдыы кыымын саҕаргытыгар. Аныгыскы көрсүөххэ диэри! 	<p>-.....</p> <p>-.....</p> <p>-</p> <p>- Аныгыскы көрсүөххэ диэри!</p>
<p>Дьиэбэ үлэ</p>	<p>1 мүн.</p>		

